

С Т А Н О В И Щ Е

**от проф. Веселин Костов Василев, д.пс.н.
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

област на образованието 3. Социални, стопански и правни науки;
професионално направление 3.2. Психология; Психология на труда и професионална психодиагностика

Автор: ДЕСИСЛАВА БЕЗИНСКА - ШЕИНКОВА

**Тема: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА
КОНФЛИКТНИ СИТУАЦИИ МЕЖДУ УЧАСТНИЦИТЕ В
ПЪТНОТО ДВИЖЕНИЕ**

Научен ръководител: Проф. дпсн Людмил Кръстев

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ съм определен за член на Научното жури за защита на дисертационен труд на тема: „Възможности за предотвратяване на конфликтни ситуации между участниците в пътното движение“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.2. Психология по Психология на труда и професионалната психодиагностика.

Автор на дисертационния труд е Десислава Безинска - Шеинкова, докторант към катедра „Психология“ с научен ръководител проф. дпсн Людмил Кръстев.

2. Актуалност на тематиката и познаване на проблема

Дисертацията на Десислава Безинска-Шеинкова е посветена на актуална тематика с несъмнена значимост за съвременния обществен живот: конфликтите между хората и специално тези, които се случват между участниците в пътното движение. Такъв тип психологически изследвания трябва да бъдат подкрепяни, тъй като те поддържат

високия авторитет на нашата наука като практически полезна и значима, още повече, че доколкото ми е известно подобни изследвания върху този актуален и наболял социален проблем се броят на пръсти, а специалистите-психолози, компетентни в сферата на транспортните конфликти, са истинска рядкост.

Познаването на проблема си проличава във всички съставки на дисертационната разработка; впечатлява и доброто познаване на пътно-транспортната тематика, и умението на Десислава Шеинкова да „преведе“ предметно-житейското съдържание на поведението на участниците в пътното движение на психологически език.

3. Методика на изследването

Изследователската методика е сред силните страни на дисертационното изследване, цялостното емпирично изследване е проведено с релевантна методика и с нужните умения. Подбраните от докторантката инструменти са доказано класни, някои от тях се числят към психологическата класика:

- Многофакторният личностен въпросник на Реймънд Б. Кетел 16 PF (версия С);
- Тест на А. Бас и М. Пери (The Aggression Questionnaire);
- Тест на К. Томас за изследване стила на поведение и степента на конфликтност (използвана е българската версия);
- Лабораторното моделиране на пътен конфликт;
- Комуникационно обучение, насочено към повишаване на специалната комуникативна компетентност на водачите;
- Контент-анализ на документи, на свободни асоциации по темата за пътя, както и анализ на разкази за реални конфликти по пътя. Последната изследователска процедура се доближава съвсем до характеристиката на т. нар. „качествени методи“, включващи личен контакт и проучване на поведенческия и смислов контекст на изучаваните проблеми и феномени. Комуникационното обучение пък привнася в цялостната методика елементи на експериментално регулиране на ситуацията, но авторката не предявява претенции да е извършира същински експеримент.

Приложени са подходящи методи за статистическата обработка на емпиричните данни.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите в него

Съставките и различните аспекти на дисертационния труд на Десислава Шеинкова са равностойни. Цялостният изследователски замисъл е интересен и коректен и неговата реализация е на добро ниво.

Дисертационният труд съдържа 156 стр. основен текст, разпределен в увод, три глави, заключение и литература от 107 заглавия (87 на кирилица, 19 на латиница и 1 интернет-ресурс), както и 45 стр. приложения.

В първа глава е представен теоретичен обзор с подчертано аналитичен характер, строен и съразмерен, в който не само се демонстрира добрата начетеност на докторанта, но и се подготвя концептуално последващото собствено емпирично изследване. Втората глава съдържа организационния дизайн на изследването: целта, задачите и хипотезите, както и методическия му инструментариум. Към всички тях няма основание да се отправят забележки. Емпиричните данни са представени синтезирано в 11 таблици и 9 фигури и са анализирани коректно и основателно.

Най-съществената част от изследването е представена в трета глава, където са анализирани резултатите от емпиричното проучване. Без самоцелно увлечение по статистически засичания на данните, са проследени основните връзки на емпиричните данни, като ясно са открити и акцентувани взаимовръзките между целенасоченото обучение (като независима величина) и повлияните от него равнища на конфликтно реагиране в пътна обстановка. Получените данни (систематизирани в табл. 11) за положителния ефект от целенасоченото обучение и повишаването на комуникативна компетентност правят разработката несъмнено полезна за практиката по подготовка и преподаване (поддържане или коригиране на квалификацията) на водачите.

В заключителната част на дисертацията се обобщават и систематизират резултатите от изследването, извличат се обосновани изводи и се набелязват някои препоръки за приложението на тези резултати в практиката.

Моята категорична положителна обща оценка на дисертационната разработка се базира на демонстрираната от докторантката изследователска класа: замислено е интересно, теоретично обосновано актуално изследване, а резултатите му имат безспорен социален смисъл и ефект и съдържат необходимите приноси.

Дисертацията, разбира се, не е съвършена, но дребните ѝ недостатъци не снижават нейната положителна обща оценка.

5. Преценка на публикациите, автореферата и личния принос на докторанта

Докторантът е публикувал три статии (от тях две самостоятелни) по темата на дисертацията, като публикациите са в научни сборници. Професионалната общност е имала възможност да се запознае с основните резултати от дисертационното изследване.

Авторефератът отразява точно съдържанието на дисертационния труд. В личния принос на докторанта нямам причини да се съмнявам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Десислава Безинска – Шеинкова „Възможности за предотвратяване на конфликтни ситуации между участниците в пътното движение“ съдържа изследване на високо равнище и доказва, че по време на докторантурата си тя е придобила умения да замисля и осъществява самостоятелно научно-приложни изследвания в областта на психологическата наука. Дисертацията напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, поради което без колебание я **оценявам положително и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на докторанта Десислава Безинска-Шеинкова образователно-научната степен „доктор“.**

23. 04. 2018 г.

Пловдив

Изготвил становището:

/Проф. д.пс.н. Веселин Василев/